

Р. С. Білий

студ. II курсу економіко-правового факультету ОНУ імені І.І.Мечникова

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. Р. С. Притченко

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДЕРЖАВИ І ПРАВА В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Держава та право – це явища, що склалися під час їхнього історичного розвитку, внаслідок поділу, розшарування суспільства, а також як перше, так і друге використовуються для політичного управління суспільством. Зокрема, В. В. Сухонос зауважує, що «Право – це система спрямована на врегулювання суспільних відносин формально визначених, загальнообов'язкових правил поведінки, що виходять від держави і нею гарантуються» [1, с. 333]. З іншого боку, О. Ф. Скакун висловлює твердження, що «Держава – суверенна політико-територіальна організація суспільства, що володіє владою, яка здійснюється державним апаратом на основі юридичних норм, що забезпечують захист і узгодження суспільних, групових, індивідуальних інтересів зі спиранням, у разі потреби, на легальний примус» [2, с. 39]. Отже, держава і право – це два дуже тісно пов'язані між собою явища, але вони відмінні як за сутністю, так і за призначенням, що превалюють один над одним у різних проміжках часу та у різних державно-правових ситуаціях, адже суспільство стрімко розвивається, з'являються зовсім нові погляди на державні та правові явища, що призводить до динамічних змін в державі та в прогресі, удосконаленні права.

Аналізуючи державу та право, можна віднайти певні риси, які об'єднують їх.

По-перше, держава та право виникають в результаті розшарування суспільства, а їх безпосереднє виникнення взаємно обумовлено об'єктивними чинниками;

По-друге, як держава так і право застосовуються для управління політично сформованим суспільством;

По-третє, основним завданням, призначенням як держави так і права є врегулювання суспільних відносин в різних сферах життєдіяльності, забезпечення нормального, якісного життя людства, а також, що є не менш важливим завданням, встановлення рівноваги забезпечення реалізації людських інтересів таким чином, щоб інтереси однієї людини не шкодили інтересам іншої і при цьому не порушували права і свободи людей в цілому.

В зв'язку з цим, виникає очевидність того факту, що право та держава є взаємопов'язаними та взаємозалежними явищами, які не можуть існувати самотійно [3, с. 6].

Яскравим прикладом залежності держави від права є те, що норми права закріплюють організацію, структуру держави, а також визначає повноваження

осіб, які займають посади в державному апараті, статус країни, форму державного правління та форму устрою. До того ж, держава керує суспільством, базуючись при цьому на юридичних нормах. Відповідно, без наявності права держава не може належним чином реалізовувати свої функції, що призводить до її логічного краху. Цю важливість права визнали навіть тоталітарні та деспотичні держави.

Основна ж залежність права від держави проявляється в тому, що держава – це той механізм, який створює ці ж самі норми права, надаючи при цьому таких важливих характерних рис: загальнообов'язковість, формальна-визначеність, системність. Крім цього, механізм держави забезпечує належне виконання цих правил поведінки силою державного примусу.

Теоретично, у разі розділення даних компонентів, держава, скоріш за все, перетвориться на звичайну суспільну організацію, а норми права втратять свої важливі риси і набудуть характеру звичайних правил поведінки, які не мають примусового характеру забезпечення своєї дії.

Отже, видається, що право та держава – це гармонічні сфери, однак в реаліях сьогодення все ж таки держава, напевно, превалює над правом, оскільки дуже часто державні органи, не дотримуючись принципів законності чи верховенства права, використовують його для своїх цілей, незважаючи на негативні наслідки у житті держави та суспільства в цілому.

Певним прикладом такої ситуації є подія 2016 р., коли законодавчий орган України вирішив змінити ч. 1 ст. 40 Закону України «Про прокуратуру», зазначивши, що на посаду Генерального прокурора України може бути обрана особа, яка «має вищу освіту та стаж роботи в галузі права або досвід роботи у законодавчому та/або правоохоронному органі не менше п'яти років» [4, ст. 40]. Як наслідок, на цю посаду було обрано особу, яка не мала вищої юридичної освіти, хоча наявність такою освіти для обіймання даної посади вбачається обов'язковою, як із політичної точки зору так і суспільної точки зору. На даний час вказані положення статті змінено.

Така ситуація є прямим підтвердженням державного маніпулювання правом на користь конкретних осіб і аж ніяк не на благо громадян України. Негатив наведеної вище ситуації проявляється в підриванні авторитету права та ставить під сумнів таку його рису як загальнообов'язковість. Для уникнення подібних ситуацій, на наш погляд, потрібно удосконалювати певні частини чинного законодавства нашої країни та притягувати до відповідальності усіх осіб, які зазіхають на порушення базових принципів взаємопов'язаного існування держави та права.

Список використаної літератури

1. Сухонос В. В. Теорія держави і права : підручник. Суми : Університетська книга, 2014. 544 с.

2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : Підручник / Пер. з рос. Харків : Консум, 2001. 656 с.
3. Теорія держави і права : Конспект лекцій. Суми : Ініціатива, 2002. 96 с.
4. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/ed20160512#Text> (дата звернення: 04.11.2020).